

Føroyingar og AIDS

Eftir at have læst í avisen, at der nu er tre personer på Færøerne, der er smittet med AIDS-virus, og efter at have læst landslægens redegørelse om sygdommen, føler jeg trang til at komme med nogle kommentarer.

Jeg kan ikke kraftigt nok advare den færøske befolkning mod at tage for let på AIDS-problemet. Det er noget, der angår os alle og hvis der ikke spilles med de rigtige kort, kan det få katastrofale følger. På Færøerne har man alle chancer for at lære af de fejl, man har gjort i USA, Danmark og den øvrige verden. Hvorfor så ikke benytte sig af denne enestående chance: Hurtigt og effektivt at informere, informere og atter informere om **SIKKER SEX? KONDOMER? SMITTE-RISIKO**, og om, hvad der **IKKE SMITTER**. Nu er det for sent for tre mennesker. Men ved en hurtig indsats kan man måske undgå, at de tre bliver til 30.

AIDS er ikke nogen bøsse-sygdom. Kvinder kan også få AIDS. At tale om risikogrupper er uinteressant og det er at feje realiteterne ind under gulvtæppet.

At så mange bøsser er ramt af sygdommen skyldes hovedsagelig to ting:

1. Dels at bøsser generelt har et meget frit og uforpligtende sexliv og skifter sexpartnere langt hyppig-

ere end heterosexuelle. Derfor spredtes enhver sexuel overført sygdom hurtigere blandt bøsser.

2. Dels mener man, at AIDS opstod på Haiti og i Afrika — begge steder er yndede feriemål for bøsser.

Det hører også med til forklaringen, at AIDS smitter hovedsagelig ved blodoverførsel og sædoverførsel. Du skal altså få smittet blod eller smittet sæd ind i din krop for at blive smittet. En del bøsser dyrker analsex (sex i endetarmen) og dette er den hyppigste smittevej. Væggene er meget tyndere og skrøbeligere i endetarmen end i kvindens skede. Der kommer nemt rifter i endetarmsvæggen. Rifterne baner vej for den smittede sæd direkte ind i dit blodløb.

Men alle kan smittes med AIDS. Da sygdommen blev opdaget i Danmark fokuserede man på bøsser og stiknarkomaner som risikogrupper. Det medførte, at en masse bøsser lod sig undersøge, mens de fleste heterosexuelle sagde: "Jeg tilhører ikke risikogrupperne, så jeg kan ikke få AIDS". De lod sig heller ikke undersøge. Så kan resultatet af undersøgelserne jo ikke blive andet, end at de fleste, der har fået konstateret sygdommen, er bøsser. Man kan i dag ikke sige noget som helst om, hvor meget AIDS har bredt sig i samfundet. De heterosexuelle tror for en stor dels vedkommende stadig, at sygdommen ikke kan ramme

dem og de lader sig stadig ikke undersøge, og da man sagtens kan gå rundt i 5-10 år — måske hele sit liv — uden at få nogen form for sygdomstegn, kan man ikke med sikkerhed vide, om man bærer på smitten, før man har ladet sig undersøge. *Du der læser dette kan lige så godt være smittet som den, du var i seng med sidste gang, eller den du går i seng med næste gang. Du ved det bare ikke, fordi du ikke har ladet dig undersøge — og det har de, du har været i seng med, heller ikke — og derfor ved I ikke, om I bærer på smitten eller ej, før I enten lader jer undersøge, eller sygdommen bryder ud hos en af jer (måske om fem år, måske om ti år). Prøv så at tænke på hvor mange I kan have smittet i de fem eller ti år, og hvor mange af dem, I har smittet, igen har smittet o.s.v.*

Derfor: BRUG KONDOM.

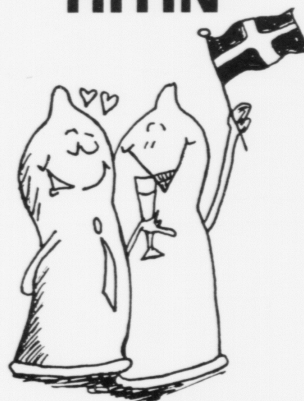
Sorg for kun at få sperm på dig — ikke i dig. Undgå at få blod i dig.

Og så er det ellers bedøvende ligemeget, om du, eller den du går i seng med, er dreng eller pige, bøsse eller heterosexuel.

Når du går i seng med en partner, går du i seng med alle dem, din partner har været i seng med de sidste 7-8 år (siden AIDS opstod). Hvis bare en af dem har på smitten, er der en mulighed for, at din partner også bærer på den og hvis du ikke bruger kondom, kan du også få den.

Du må forstå, at hvis

HÍTIN

TÍN VINUR

der er 10.000 der bærer på smitten uden at vide det og uden at have nogen form for sygdomstegn — og der tilsvarende «kun» er 150, der har AIDS i udbrud (altså som har sygdomstegn) — så er der en risiko for, at en ud af de 10.000 der ikke ved, at han/hun er smittet, er lige netop den person, som du går i seng med næste gang. Endnu en grund til at bruge kondom.

Det er meget forkert at begynde at prædike moral om AIDS. Det er sygdommen alt for alvorlig til. Det kan rent ud sagt medføre døden for mange mennesker. Lad derfor være med at formane de unge til at undgå sex, før de bliver gift, til ikke at lave sidespring o.s.v. Vi ved jo alle sammen, at unge mennesker ikke venter med sex, til de er blevet gift og at de gifte alligevel laver de sidespring, de føler lyst til. Ser

man disse kendsgerninger i øjnene, kan man derpå erkende: Det er vigtigere at give en fornuftig, reel rådgivning om *hvad* de unge kan gøre for at beskytte sig, *når* de går i seng med hinanden og *hvad* de gifte kan gøre for at beskytte sig selv og sin mand/kone, *hvis* de absolut vil lave et sidespring. Og her er svaret igen: *brug kondom.*

Til myndighederne vil jeg sige: Det bedste I kan gøre er, at give alle mennesker mulighed for at få fat på kondomer. De, der ikke tør købe kondomer på apoteket eller i supermarkedet, *må* og *skal* have mulighed for anonymt at få fat på kondomer f.eks. ved postordre eller kondomautomater. Støt al reel og ikke-fordømmende oplysning. Oplysning og kondomer er den eneste mulighed-der i dag findes for at bremse AIDS-

smitten.

Til forældre/skole vil jeg sige: Giv de unge et kondom i hænderne. Lad dem føle på det, lugte til det, smage på det og blive fortrolige med det. Og fortæl dem så, hvorfor det er så vigtigt at bruge kondom og hvad der kan ske dem og deres partnere, hvis de *ikke* bruger kondom.

I et lille samfund spredtes rygtet ofte hurtigere end den værste sygdom. Hører du om en, du kender, at han/hun er blevet smittet med AIDS-virus, så er det værste, du kan gøre, at undgå denne person og føre sladder videre. Det er *meget* hårdt og *meget* svært at få at vide, at man bærer på AIDS-smitten. Man føler sig rask, men alligevel ved man, at man kan smitte andre. Man ved ikke, om man *nogensinde* kan blive helbredt. Bryder sygdommen ud? Vil man dø af den? Man er meget usikker og bange og det er en kolossal psykisk belastning. *Du* kan, *uden nogen som helst risiko*, hjælpe ved ikke at være bange og ikke at udstøde en smittet person. Forsøg at snakke med vedkommende, vær naturlig overfor vedkommende, vær ikke bange for at røre ved vedkommende. *HUSK:* Han/hun smitter *kun*, hvis I går i seng sammen *uden* kondom.

Hans Joensen

Fá vilja vera lærarar

Fyrsti flokkur á læraraskúlanum komandi skúlaár verður neyvan fullsettur

Tað munnu vera nógv ár síðani, at áhugin fyri at koma á Føroya Lærarskúla hevur verið so lítil sum nú.

Freistin at søkja á skúlan til komandi skúlaár er um at vera úti. So mikið fá hava søkt, at flokkurin verður ikki fullsettur.

Andrias Højgaard, rektari, sigur, at tey fara at biðja einar tveir dagar enn, at taka støðu til umsóknirnar, í teirri vón, at onkur kemur afturat. Hann roknar — og vónar — at flestu av teimum, sum

hava søkt, lúka treytirnar fyri at koma á skúlan.

I fjór søktu dupult so nógv á læraraskúlan sum í ár. Andrias Højgaard heldur, at ein av orsøkunum til tann lítil áhugan er, at lønin er so lítil. Fyrr livdu lærararnir fyri ein stóran part av yvirtíðini, men sum læraratrotið gjørdist minni, hvarv yvirtíðin. At líva av grundlønini er nærsum ógjørligt.

Góð útbúgving

Tað er annars líkt til, at

læraraútbúgvingin er góð útbúgving — eisini til onnur stórv úttan fyri skúlan. Flýggjanin úr skúlanum hevur verið stór seinastu árin og nógvir lærarar sita í dag í heilt øðrum stórvum, enn teir upprunliga høvdu ætlað.

Hetta hevur so aftur

Um hetta verður gongdin, verður skjótt tómligt á Læraraskúlanum

ført við sær, at læraratrotið er farið at merkjast. Av teimum umleið hundrað stórvunum, sum Landsskúlafyrisingin lýsti leys, eru enn mong, sum enn ikki eru sett. Ti hevur Landsskúlaráðið

heitt á Læraraskúlan um at taka nýggjan flokk upp í ár, hóast áhugin at søkja á skúlan ikki týkist at vera stórur.

tór.

